

Rok Smrdelj

Tina Kozin: *Šumenja*.

Ljubljana: LUD Literatura (Zbirka Prišleki), 2013.

Pesmi v drugi pesniški zbirki Tine Kozin zarisujejo široko pokrajino, ki obsega razdalje med vesoljem in zemljo, soncem in morjem, naravo in urbanim okoljem, med svetlobo in senco, gibanjem in mirovanjem, šumenjem in tišino, med najrazličnejšimi relacijami, znotraj katerih so zabeleženi vtisi, zaznave in opisi, ponekod tudi refleksije, ki govorijo podrobno in poglobljeno ter natančno opazujejo. To so pesmi, ki se ne zatekajo v metafikcijo, ne govorijo o avtorju pesmi, o problemih na slovenski literarni sceni, temveč izpuščajo samonanašalnost in svoj jaz redko postavijo na prvo mesto. To so pesmi, ki se izogibajo prevladujočim ustvarjalnim trendom v sodobni slovenski poeziji.

Njihov skupni imenovalec je, da skorajda nimajo hermetičnih mest, njihova notranja struktura je lucidna. Običajno jih tvorijo kronološki sestavni deli, ki ustrezajo delitvi na uvod, jedro in zaključek. Najbolj so izraziti v tistih pesmih, ki so napisane kot pesniški postopki, na primer pesem *Sam svoj akustik*, ki prikazuje izdelovanje eksotičnega glasbila iz drevesa, ali pa *Čas smolarjenja*, v kateri ugledamo pridobivanje smole. Opozoriti velja tudi na pesem *Kožuh*, ki opisuje strojenje kožuha iz mrtvega zajca. Pesem je hladna, pozornost je usmerjena na detajle (kot bi vse skupaj malce spominjalo na branje navodil za uporabo), zato prikliča občutek okrutnosti ter s tem brez dodatnega moraliziranja vzpostavi kritiko krvoločnega odnosa do živali. Tudi drevo ni vedno idilično prikazano. Če ga ne izkoriščajo za smolarjenje in ne uporabijo kot material za izdelavo glasbila, je skrivenčeno, razrezano, polno grč in razpok ali pa je osamljeno. Prav drevo je osrednji motiv v pesniški zbirki; pojavlja se v vseh tematskih kontekstih, tudi v urbanem okolju. Pogosto ga zaznamuje igra svetlobe in sence, ki tudi ostalim podobam v pesmih podeljuje svojevrsten kontrast.

Za omejeno igro seveda poskrbi sonce, drugi ključni motiv, ob katerem se odpira vprašanje razdalje. Slednja je najnatančneje tematizirana

v pesmi *Skrajni konci neba*, ki se navezuje na Dopplerjev pojav, ki pravi, da pri gibanju opazovalca in nekega vira (na primer prižgane sirene na rešilcu) nastane navidezna razlika v valovni dolžini svetlobe in zvoka. Pesem izpostavlja relativnost razdalje, hkrati pa jo postavlja na najvišje mesto v fizičnem svetu: “nič / globljega od razdalj ne razganja prostranstva”. Razdalja je vedno prisotna pri opazovanju, denimo v pesmi *Na preži*, kjer lovec čaka na živali, skrite v razdalji, ali pa v pesmi *Fjordi*, ki je dogajalno postavljena na otok, kjer je “nepristopna ter razčlenjena obala. [...] toda razgled je pogled, ki se ne / ustavlja, in tu je razdalja ranljiva.” Včasih je razdalja nejasna, kot v pesmi *Luščenja*: “nobene / zvezde, da bi se razdalje prelevile / v jasne dimenzije”.

Razdalja je obravnavana tudi v pesmih z gorniško tematiko, v katerih je prisotna igra oddaljevanja in približevanja, ki je kombinirana z opazovanjem živali in narave, pri čemer pozornost priklicujejo zvoki, čeprav neznatni, ki razbijajo tišino. V *Vrtoglavici v roki* je slikanje zvokov izraženo z onomatopoijo: “kjer prepereva kamnina, / je negotova tudi noga, mestoma se ugreza in / takrat se stopi z zdrobljenimi zvoki drobirja.” Zvoke in ostale statične ter dinamične pojavnosti, ki so predmet opazovanja v pesmih, bi lahko, sodeč po naslovu zbirke, imenovali šumi, ki preraščajo v *Šumenja*.

Šumenje se pojavlja tudi v urbanem okolju; pesem *V polovici noči* beleži zvoke iz okolja, ki sredi noči prihajajo skozi okno. Odprta okna delujejo kot meja med javnim in zasebnim in kot mesto, s katerega je mogoče opazovati zunanost. Takšno vlogo imajo v pesmi *Okna*, ki v tretji osebi govori o neimenovanem sosedu, o katerem izvemo predvsem to, da jih rad odpira: “toda / pravi, da jih je dobro odpirati, opazovati, / kako z zvoki ugašajo tudi drobci usodnosti; [...] včasih / oblikuje glasove, šteje ptice, / jih preglasi. / zapre torej okna, / sloni in ne / čuti, kako mu pogled stekleni.” Okno ima tudi obratno vlogo; pesem *Izložba* je oblikovana kot pesniški recept dobrega urejanja in opremljanja zastekljenega prostora trgovine: “imeti okno prodajalne / pomeni najprej lov / za pogledi”. Po mojem mnenju je avtorici najbolj uspelo tam, kjer je bila najbolj kratka, in sicer v dvovrstičnici, ki je navedena kot prolog k prvemu razdelku knjige: “(med nama) / so samo okna”; okno torej kot ovira, ki omogoča samo vidni stik, telesnega pa preprečuje, kar je najbrž najbolj problematična kombinacija za dva, ki nista samo v prijateljskem odnosu.

Med tematskimi razdelki bi omenil še tista, ki sta povezana z morjem in vesoljem. Morje je prostor, kjer se pojavi nevihta (*Razbeljen zvok dežja*), ali pa je njegova gladina “neznansko / mirna” (*Stanja*). Nad morjem “jadrajo” ptice (*Jadranje*), z njihove perspektive “so vsi vrhovi / in prepadi

izravnani s tlemi". S ptičje perspektive, ki se odpira v višavah, te pesmi s pogledom merijo višino in širjavo, "rob / morja, obzorje. rob / obzorja, / druga svetloba" (*Grizljanja*). Pogled hoče seči čim dlje, vse naprej do vesolja, do katerega pride v pesmi *Zbliževanja*, ki opisuje ostanke gorečega kometa, ki se je preveč približal soncu. Posebna je tudi pesem *Razkosano*, ki se prostorsko ne nanaša na vesolje, a uporablja njegove prispodobе; ne opisuje zunanjega okolja, ampak eksistenco subjekta, ki je prikazana zunaj ustaljene poti, lahko bi rekli, da je ekscentrična: "nisem planet. / rotiram le, kadar sem / brez osi. [...] moja tirnica je izsredna / in moja odgovornost / so polni obrati." To je ena redkih pesmi, ki je napisana v prvi osebi, strukturirana pa je kot stopnjevanje v prvem verzu vsake kitice, kot nizanje tega, kar subjekt ni ("nisem nebo", "nisem galaksija", "nisem zvezda", "nisem planet"). Edinstvena notranja dinamika ustvarja pesem, ki je po mojem mnenju najboljša v zbirki.

Če povzamem; poezija Tine Kozin nima ambicije po refleksiji tistega, kar opazuje. Njeno mesto je v besednem slikanju okolja, ki je izostreno in natančno. Podobe v pesmih so jasne, opisane so z izvirnim besediščem in v tem je njihova kvaliteta. Ni dvoma, da so to dobre pesmi, a osebno bi raje izbral poezijo, ki bolj reflektira kot opisuje.